נקרא גזלן הי רבי מאיר אילימא ר"מ דצבע דתנן א)הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו ר' יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ממאי דלמא שאני התם דקניא בשינוי מעשה אלא הא רבי מאיר דמגבת פורים דתניא ב)מגבת פורים לפורים [א] מגבת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן והמותר יפול לכיס של צדקה רבי אליעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ ורשב"ג מיקל דלמא התם נמי דאדעתא דפורים הוא דיהיב ליה אדעתא דמידי אחרינא לא יהיב ליה אלא הא ר' מאיר דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום ר"מ הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח בו טלית טלית לא יקח בו חלוק מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית ודלמא שאני התם דאתו למיחשדיה דאמרי אינשי אמר פלניא זבנינא ליה לבושא לפלוני עניא ולא זבן ליה אי נמי זבנינא ליה גלימא ולא זבן ליה אם כן ליתני מפני החשד מאי מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית שמע מינה משום דשני הוא וכל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גזלן: השוכר את החמור והבריקה: מאי והבריקה הכא תרגימו ג)נהוריתא רבא אמר אבזקת ההוא דאמר להו אבזקת במילתא דמלכא אמרו ליה במאי בטלי כסף או בטלי דהב איכא דאמרי בטלי כסף אמר וקטלוה איכא דאמרי בטלי דהב אמר ושבקוה: או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב לא שנו אלא באנגריא חוזרת אבל אנגריא שאינה חוזרת חייב להעמיד לו חמור ושמואל אמר ג)בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת אם בדרך הליכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו בדרך הליכתה ניטלה חייב להעמיד לו חמור מיתיבי השוכר את החמור והבריקה ד)או שנשתטתה אומר לו הרי שלך לפניך מתה או שנעשית אנגריא חייב להעמיד לו חמור בשלמא לרב לא קשיא כאן באנגריא חוזרת כאן באנגריא שאינה חוזרת אלא לשמואל קשיא וכ"ת לשמואל נמי לא קשיא כאן שבדרך הליכתה ניטלה כאן שלא בדרך הליכתה ניטלה הא מדקתני סיפא רבי שמעון בן אלעזר אומר אם בדרך הליכתה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו חייב להעמיד לו חמור מכלל דלתנא קמא לא שאני ליה אמר לך שמואל לאו מי איכא רבי שמעון בן אלעזר דקאי כוותי אנא דאמרי כרבי שמעון בן אלעזר איבעית אימא כולה רבי שמעון בן אלעזר היא וחסורי מיחסרא והכי קתני השוכר את החמור והבריקה או נשתטית אומר לו הרי שלך לפניך מתה או שנעשית אנגריא חייב להעמיד לו חמור ה)במה דברים אמורים שלא בדרך הליכתה ניטלה אבל ניטלה בדרך הליכתה אומר לו הרי שלך לפניך

דברי

נקרא גזלן. וקמה ליה ברשותיה להתחייב בכל אונסיה וסיפא רבנן: **נותן לו דמי צמרו.** בדמים שאמר לבן נמכר בשוק דקנייה בגזלו לשלם כשעת הגזילה: **היציאה.** דמי עצים וסממנין ולא שכר שלם: **בשינוי.** שאינהו מכמות שהיה ואיכא למאן דאמר שינוי קונה בהגוזל קמא (ב"ק נה:) אבל גבי החמור לא נשתנה החמור: **מגבת פורים לפורים.** מעות שגובין הגבאין מבני העיר לחלק לעניים לסעודת פורים: **לפורים.** כולה יתנוה לעניים דפורים: **ואין מדקדקין.** לומר דיים בפחות והמותר יפול לכיס של צדקה: **אבל לוקחין את העגלים.** לרוב בכל המעות: **והמותר.** שלא יספיקו לאכול בפורים ימכור ויפול לכיס של צדקה: **אדעתא דמידי אחרינא לא יהיב ליה.** וכיון דלאו אדעתא דהכי יהיב נמצא מעות בחזקת בעלים חוץ מן היוצאין בסעודת פורים: **דאתו למיחשדיה.** לבעל הבית בנודר ואינו מקיים שאמר ליקח טלית לפלוני עני ולא קנה לו: **נהוריתא.** מוליי"א בלע"ז היוצאת בשחור העין: **אבזקת.** התולעים התליעו רגליה: **אבזקא במילתא דמלכא.** ראיתי עם שאוכל שיראים של אוצר המלך: **בטלי כסף.** כלי פשתן: **בטלי דהב.** כלי צמר צבועין אדום: **וקטלוה.** שאין עם אוכל כלי פשתן: **אבל אנגריא שאינה חוזרת.** הוה ליה כמתה או נשברה: **אם בדרך הליכתה ניטלה.** שהאנגריא מוליכתה לדרך שהיה זה רוצה להלך: **אומר לו הרי שלך לפניך.** שכן דרך אנגריא נוטל חמורו של זה ומהלך בעליה אחריה וכל חמור שפוגע בו ראשון נוטלו ומחזיר לו את שלו והשני חוזר אחר חמורו עד שפוגע באחר הלכך אומר לו הואיל ואף מזלך גרם שכור חמור אחר ולך אחריו עד שיפגע בחמור אחר: **הבריקה או שנשתטית.** עדיין היא ראויה למשאוי: **בשלמא לרב לא קשיא.** רומיא דמתניתין אהדדי דמצי לשנויי כאן בחוזרת וכו':

לרכוב

דפטור ה"ל לאשמועינן טפי מתה כדרכה דפטור דלא נימא אורחא דההוא אתרא קטלה כ"ש הוחמה בהר והוחלקה בבקעה דודאי אילו לא שינה היתה מתה בענין זה ויש לומר דמשום דבחיובא דהר תני הוחלקה תני לה נמי בפטורא דבקעה ועוד נראה דפטורא דחימום בהר והוחלקה בבקעה הוי רבותא טפי ממתה כדרכה דאדם יכול ליזהר בהני טפי יותר ממתה כדרכה והוה לן למימר שפשע במה ששינה שאם היה מוליכה בהר היה מדקדק יפה ושומרה יפה שלא תחלוק בהר ושלא תתחמם בבקעה אבל מה ששינה גורם שלא דקדק ומיהו דוחק הוא שיחלוק אביי על כל האמוראים לכך נראה דלא חשיב הכא פשיעה במה ששינה דיכול ליזהר ולדקדק יפה שלא תחלוק בהר ושלא תתחמם בבקעה ומודה אביי הכא דפטור במתה כדרכה כיון דלא הוי תחילתו בפשיעה ורבה דמשני כגון שהכישה נחש צ"ל שפעמים מצויים נחשים בהרים מבבקעה או איפכא להכי נקט הר ובקעה ואתי שפיר לרבה אפילו תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור:

מגבת פורים לפורים. וא"ת דאמרינן בערכין (ד' ו:) מעות של צדקה מותר לשנותן בכל מה שירצה ואפילו באו לידי גבאי ואפילו אמר מנורה זו לבית הכנסת מותר לשנותה למצוה אחרת וי"ל דדוקא בפורים אמרינן הכא דאין לשנות ומגבת העיר לאותה העיר נמי דפורים דוקא: **רבי** אליעזר אומר מגבת פורים לפורים. ת"ק לא איירי אלא בגבאי דלא ישנה ור' אליעזר איירי בעני שנתנו לו מעות לצורך סעודת פורים שאינו רשאי העני לשנות:

במילתא דמלכא. אית דגרס במולתא פירוש היינו פרדות כמו (שבת ד' נב.) מולאות של בית רבי בטלי זהב או בטלי כסף כלומר פרדות אדומות או לבנות ואין נראה לר"י דבלשון ארמי לא קרי להו אלא כודנייתא:

באנגריא חוזרת. דיכול לעשות מלאכתו כשתחזור אע"פ שתתאחר במלאכתו שבשביל איחור אין חייב להעמיד לו חמור אחר כמו הבריקה או נשתטתה שמתאחרת נמי במלאכתה ולא חיישינן:

אם בדרך הליכתה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך. פירש בקונטרס שמוליכה בדרך שגם הוא רוצה לילך אומר לו משכיר הרי שלך לפניך ושכור בהמה אחרת עד שם ותימה דלמה ישכור בהמה אחרת ואם השוכר אין צריך החמור בהליכה אלא בחזרה הוי א"ש אבל אם כן בגופה ה"ל לפלוגי בין צריך חמור לאלתר לאין צריך אלא בחזרה ונראה כפי' ר"ח דמפרש אם בדרך הליכה שהאנגריא אין מחפשין בבתים אלא כשפוגעים בדרך והיינו דרך הליכתה אומר לו משכיר הרי שלך לפניך דמצי א"ל מזלך גרס שאילו היתה בבית לא היתה ניטלת ואפילו אינה חוזרת דלא דמי למתה דהכא מוכח דמזלא דידיה גורם ואם שלא בדרך הליכתה ניטלת דהיינו שמחפשין גם בבתים שאז לא מזלו של שוכר גורם חייב להעמיד לו חמור אחר לעשות מלאכתו לאלתר דאפילו חוזרת האנגריא את החמור לכאן בעוד שתועיל חזרתה לשוכר אין לו לשוכר להתעכב ממלאכתו ולא דמי להבריקה או נשתטתה:

מכלל דתנא קמא לא שני ליה. ות"ק עדיף דהוי רבים לגבי יחיד:

אילו

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ד ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' שו סעיף ג:

מב ב מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה טו סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרצד סעיף ב:

מג ג ד ה מיי' פ"ה מהלכות שכירות הלכה א ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שי סעיף א:

מסורת הש"ס

א) ב"ק ק: [קב. לה.] לקמן קיז: ע"ז ו:, ב) לקמן קו: [ע"ש תוספתא דמגילה פ"א], ג) פי' על דרך סגי נהור וזהו והבריקה מלשון ברק ועי' רש"ל,

הגהות הגר"א

[א] גמ' (מגבת העיר לאותה העיר) ואין מדקדקין בדבר (אבל כו' עד לפורים) תא"מ ונ"ב הרי"ף ורא"ש ורמב"ם ל"ג כל זה (וכ"ה לקמן קו ע"ב ועמ"ש רבינו בא"ח סי' תרל"ד):

לעזי רש"י

מוליי"א [מייל"א]. ברקית (מחלת עיניים).

מוסף רש"י

נותן לו דמי צמרו. כדמעיקרא ואע"פ דמהשתא שוי טפי לצריכים צמר אדום (ב"ק צה.) קני בשינוי לר"מ ולא יהיב ליה אלא דמי צמרו אבל לא דמי שבחו, או זה יתן שכרו משלם ויקח הצמר (שם ק:) דסבירא ליה לר"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן ונוטל הצמר לעצמו אע"פ שהוא מעולה עכשיו בדמים (ע"ז ז.) דקניה בשינוי ונתחייב מעות (לקמן קיז:). **ר' יהודה אומר.** אם כן נמצא זה משתכר בשינויו (ע"ז ז.) אם כן תחייבו נמצא זה נהנה, שזה הביאו לו מן השוק, אלא מחזיר לו את הצמר כמות שהוא צבוע וידו על התחתונה (לקמן קיז:). **אם השבח.** שהשביח הצמר, יתר על היציאה. שהוציא הצבע, נותן לו. בעל הצמר, את היציאה. סמנים ועצים ושכר פעולה כשכיר יום ולא שכר שלם כמו שהתנה עמו (ע"ז ז. ולקמן קיז:) ולא מה שראוי בקבלנות, דהוי טפי (לקמן קיז:) דקנים ליה להאי דשינה להיות ידו על התחתונה דלא נתהני משבחא, ואגרא נמי כוליה לא ישקול אלא יציאה, ואם יציאה יתירה על השבח יתן לו את השבח שהשביח את הצמר, ואם ירצה לתת את שכרו, כגון שהשבח יותר על השכר, יתן שכר (ב"ק ק:). **ורשב"ג מיקל.** אע"ג דמשני, לא סבר דמקפיד איניש מידי דלא חסר בה (לקמן קז.).